

ERKEN ARKAİK ÇAĞ KORELERİ

Kore sözcüğü eski Yunanca'da kız anlamına gelir. Bununla birlikte Hades ve Demeter'in kızlarına da Kore denmektedir. Arkeolojide ise giyimli kız veya genç kadın heykeli anlaşılır. Bu heykeller tarih içinde pek büyük değişiklik göstermez. Genellikle kollar yandan aşağı sarkar, bazen bir el göğüs altına getirilir ya da öne doğru bir sunu tutar gibi uzanır; diğer eli ile de etek ucundan tutar. Kore heykelleri ölümsüzlerin yanı sıra insanlar için de adanmışlardır. Samos Heraion'unda ele geçen Geneleos Grubu kore heykelleri insanlara da adanabildiğini gösterir en güzel örneklerden birisidir.

Korelerde görülen başlıca giysi tipleri arasında en önemlileri peplos, khiton, himation ve epiblemadır. Tipik bir Dor kıyafeti olan peplos, kalın kumaştan yapılan bir giysi türüdür. Dikdörtgen şeklindeki bir kumaş, vücut hatlarını göstermeyecek şekilde örtülür. Elbisenin genellikle sağ yanı açık bırakılır. Giysinin iki ucu genelde sağ omuz üzerinde iğne ya da broş ile tutturulur. Daha çok İonia'da moda olan khiton, ince bir kıyafettir. Yanlar peplostan farklı olarak kapalıdır. Bir çuval gibi baştan aşağı geçirilir ve düğmelerle omuzdan tutturulur. Belde ise mutlaka bir kemer bulunmaktadır. Bir diğer giysi tipi olan himation, daha çok bir omuzu açık bırakacak şekilde khitonla birlikte giyilir. Son olarak tanıtmak istediğimiz giysi epiblemadır. Bu giysi, kısa ya da uzun olabilen bir tür şaldır.

Peplos giyilirken üst kenarının bir bölümü katlanarak aşağı doğru bırakılır. Göğüsler üzerine doğru inen bu kenar bölümüne "apotygma veya diploidion" denmektedir. Peplos olsun, khiton olsun belde bağlanan kemerden aşağı doğru bırakılan elbisenin dökümlü kenarına "kolpos" denmektedir.

Ayrıca, günümüze kadar ulaşabilen yontuların bazılarında yer yer boya izine rastlanmaktadır. Bu izlerden hareket eden bilim insanları, Arkaik çağda üretilen mermer heykellerin ayrıca boyandığını keşfetmişlerdir.

Bilinen en erken tarihli normal insan boyutunda üretilen taş kadın heykeli 660 yılına tarihlenen Nikandre'dir. 1.75 m. boyundaki heykel Delos adasındaki Artemis Tapınağı'na sunulmuştur. Kireç taşından olmasına karşın,

ağaçtan yapılmış heykellere (Xoana) benzemektedir. Korelerde kollardan birisi genelde hareketli iken, burada kurosularda olduğu gibi her ikisi de yanlarda, kaskatı ve eller yumruk şeklinde verilmiştir. Vücut, genel olarak blok bir yapıya sahiptir. Ayaklar etek altında dış konturları ile belirtilmiştir. Saçlar, Dedalik dönem stilini yansıtır şekilde yatay olarak biçimlendirilmiştir. Göğüs çıkıntısı gibi önemli vücut hatları dahi verilmemiştir.

Genç kadınlar grubuna dahil edilebilecek diğer bir erken tarihli örnek M.Ö. 650/40 yılları arasına tarihlenen Auxerreli Kız yontusudur. Bu heykel de bir öncekinde olduğu gibi kireç taşından yontulmuştur. Eserin boyu kaideyle birlikte 75 cm. dir. Peplos ile betimlenmiştir. Omuzlarda epiblema ismi verilen bir şal bulunmaktadır. Taktığı kemerden dolayı Girit üretimi olduğu düşünülmektedir. Elbisenin üzeri meander motifi ve geometrik bezeklerle süslenmiştir. Yüz genişlemeye başlayarak "U" formu almıştır. Ancak hala yüzde bir derinlikten söz etmek mümkün değildir. Alın yok denecek kadar dardır. Buna karşın burun ve gözler iri yapılmıştır. Profilden bakıldığında vücutta genişlik ve derinliğin henüz bilinmediği görülmektedir. Ayak uçları peplos altından şematik olarak çıkartılmış, fakat çok kaba verilmiştir. Eserde hakim olan duruş şekli "Adorant" tipidir. El parmakları uzun ve kaba işlenmiştir. Vücutta henüz derinlikten söz edilemiyor olursa da, vücudun dış konturları Nikandre'ye göre biraz daha plastik ve yumuşaktır. Bu nedenle de Nikandre'ye göre daha geç bir tarihten olmalıdır.

Erken Arkaik dönemden günümüze ulaşabilen taştan normal insan boyutunda veya üzerinde üretilmiş kore heykeli sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir. Bu evrenin önemli taş heykellerinden birisi 570-60 yılları arasına tarihlenen Berlin'den Kore heykelidir. Heykel taşralı bir üslup sergilemektedir. Giysi olarak peplos ve epiblema bulunmaktadır. Sol elinde bir nar tutmaktadır. Bu nedenle korenin Aphrodite veya Persephone'yi tasvir ettiği tahmin edilmektedir. Heykelin bir tanrıçaya ait olabileceğini başında taşıdığı polos da göstermektedir. Uzun bir boyun ve yüze sahiptir. Elbise kıvrımları, ayaklar üzerine gelecek şekilde pileler ile gösterilmiştir. Epiblemanın ucunda kıvrıma benzer bir kademelenme dikkat çekmektedir. Korenin ağız bölümü, üst dudağın ince ve kavisli, alt dudağın ise kalın ve üst dudaktan kısa

tutulmuş şekildeki görünümü nedeniyle Thera Kourosu'na benzemektedir. Berlinli Kore ile artık Dedalik stilin tamamen sona erdiğini söylemek mümkündür.

Arkaik Çağ'ın bu ilk dönemi ile ilgili tanıtmak istediğimiz son örnek, Akropolis'ten 593 numaralı Kore'dir. 570-60 arasına tarihlenen yontu üç tür elbise ile birlikte betimlenen ender örneklerden biridir. En altta uzun kollu bir peplos, onun üzerinde bir manto ve son olarak uçları kollara kadar inen bir epiblema bulunmaktadır. Cepheden betimlenen korenin karın üzerindeki sol elinde nar, yan aşağı doğru bıraktığı sağ elinde ise bir çelenk bulunmaktadır. Heykel genelinde yer yer anatomik bozukluklar göze çarpmaktadır. Buna karşın, 593 numaralı Akropolis Koresi, özellikle mantonun eteğinde görülen kıvrımlar nedeniyle bu grubun en geç tarihli örneği olmalıdır.